

Umělecké
památky
Moravy
a Slezska 1 [A - I]

BOHUMIL SAMEK

Academia

Recenzovali

PhDr. Jiří Kuthan, CSc.
PhDr. Anežka Merhautová, DrSc.
univ. prof. PhDr. Miloš Stehlík

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA V PRAZE

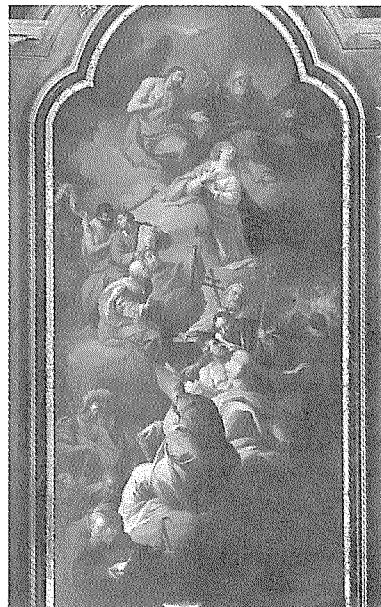
UMĚLECKÉ

Umělecké památky Moravy a Slezska. — 1. vyd. —
Praha : Academia. — 3 sv.
[Díl] 1: A – I / Bohumil Samek. — 1994. —
651 s.: obr., fotogr.
ISBN 80-200-0474-2 (váz.)

904 ★ 7.03 ★ 908.437.2 ★ 908.437.3 ★ 030
■ památky umělecké — Morava — stol. 6.—20. —
encyklopedie
■ památky umělecké — Slezsko — stol. 6.—20. —
encyklopedie

podélná jednolodní stavba zbudovaná podél jv.-sz. osy, s odsazeným půlkruh. ukončeným kněžištěm, k jehož bočním přiléhají hranol. útvary sakristie a depozitáře, a s lodí obdél. půdorysu, na obou koncích podélné osy uzavřenou konvexně vypjatými útvary. Tento útvar vytváří na jihovýchodě spojovací článek mezi lodí a kněžištěm a uvnitř se projevuje jako zaoblený kout; na protilehlé straně spojuje lodě se vstupním útvarem (na bocích konkávně projmutém), nad nímž se zvedá hranol. zvonice. Fasády člení nízké lizény, vymezující pole prolomené okny se segment. záklenkem. Vstup do kostela v sz. průčelí stavby rizalitem, prolomeným portálem se segment. vypjatým nadpražím a se zlomenou nadpražní římsou. Kněžiště zaklenuto plackou mezi pasy a konchou, sakristie zaklenuta valeně s dotýkajícími se výsečemi; v depozitáři placky mezi pasy. Lodě zaklenuta plackami mezi značně stlačenými pasy, které (stejně jako v kněžišti) dosedají na přízední pilíře završené římsovým kladím. V sz. části lodi hud. kruchta, podklenutá plackami mezi pasy; parapet, prolomený ovál. otvory a ve střešní části segment. vyložený do prostoru, spočívá na půlkruh. arkádách nesených hranol. pilíři. — Zařízení z doby vzniku stavby. — Klasickistní přízední sloupové retabulum hl. oltáře má uprostřed monumentální obraz Všech svatých s P. Marií a sv. Trojici* od Františka Vavřince Korompaye (sochařská výzdoba z 19. stol.). V lodi protějškově řešené pilastrové retabul. oltáře s obrazy sv. Rodiny se sv. Annou a Jáchymem a sv. Jana Nep. Oba zn. [Josef] Zelený 1876. Velký zvon ve věži s nápis. vlysem ulil pro Hradisko Zachariáš Milner (zde psán MILLER) v Olomouci r. 1604; menší zvon s reliéfy Krista na kříži a Madony s dítětem, s ornamentem a nápis. vlysem přelil neznámý mistr r. 1667.

Hradisko, kostel
Všech svatých,
obraz hlavního oltáře.
Kolem 1782,
F. V. Korompay

302 HRANICE /Přerov/

Město lokačního typu v Moravské bráně při pravém břehu středního toku Bečvy (levobřežní přítok Moravy). Hist. jádro Hranic zaujímá hřbet vybíhající od severu k jihu do úzké ostrožny; tu vymezuje ze tří stran strmé srázy spadající k Veličce a Ludině (dříve Rákovci), které se pod městem vlévají do řeky. Na sev. straně vyděloval městště z terénu hradební přikop přetínající šíji; navíc tam přístup do města chránila tvrz. Rozlehle přibližně obdéln. náměstí (Masarykovo) s kostelem uprostřed je situováno na uměle upravené již. výspě. Z jeho koutů vycházejí souběžné ulice: na severu ul. Janáčkova (od 1. čtvrt. 17. stol. se jmenovala Židovská) a Zámecká; ty se před zámkem spojují (Pernštěnské nám.) a pokračují podél vých. zámeckého křídla do místopřechodové Horní brány a na komunikaci směřující k Potštátu (pův. k vidlici cest jdoucích na Opavu a Jičín). Z jz. koutu náměstí jde podél radniční budovy ul. Radniční. Prochází Školním náměstím, kde stával původně farní kostel sv. Jana Křtitele; v ostrém zlomení opouští po spádnici hist. areál a napojuje se na moderní komunikaci (ul. Čs. armády) vedoucí k Drahotuším a dále na Lipník a Přerov. Na téze silnici, která běží podél Bečvy (Valašské Meziříčí-Přerov), končí poněkud východněji i přímá Svatoplukova ul.; ta vychází ze sv. kouta náměstí a byla původně uzavřena Dolní branou; odtud vedla stará cesta na Kelč. Jediný hradební ochoz ve městě představuje Farmí ul., spojující ul. Radniční a Svatoplukovu; kromě bloků v sev. a již. čele náměstí se totiž tálily stavební parcele všech ostatních domů až k hradebním zdí. Rychlý přístup k nim umožňovaly úzké bezjemenné uličky: na východě stezka oddělující domy přibližně uprostřed ul. Zámecké, stezka při nástupu z náměstí do Svatoplukovy ul., případně další ulička vycházející z ul. Farmí, na západě průchod mezi domy na začátku Janáčkovy ul. Masarykovo nám. obestupují řadové, většinou dvoupatrové domy (případně jednopatrové s půdním polopatrem), zpravidla s obchodním přízemím. Převážně zabírají úzké středov.

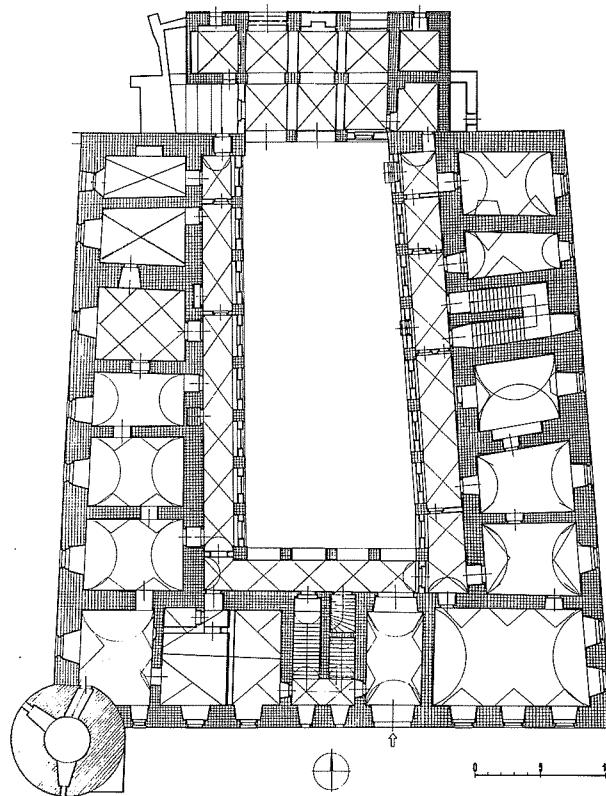
Hranice, půdorys města podle měření stabilního katastru 1830

parcely (pokud nebyly dodatečně spojeny, mají domy pouze dvě nebo tři okenní osy); některé snad mají i pozdně got. stavební jádro; nejstarší části většiny hranických domů však pocházejí až z 2. pol. 16. stol. Pův. měly podloubí, to se však dochovalo pouze v ul. Radniční a Zámecké. Již od poč. 19. stol. bylo podloubí uzavíráno (zřizovaly se v něm krámy), většinou pak zaniklo při rozsáhlých přestavbách a novostavbách domů na přelomu 19. a 20. věku; jen v některých případech mohlo být alespoň náznakově obnoveno v rámci moderní památkové úpravy. Dřívější zásady daly domovním průčelím hist.-eklektický ráz (Masarykovo nám. čp. 8 — fasáda z r. 1902; čp. 12 — r. 1898 nadstavěno patro, fasáda; čp. 13, 14 — r. 1877 zazděno podloubí; čp. 15 — r. 1888 nadstavěno patro; čp. 17 — novostavba z r. 1897; novoren. fasády: čp. 83, čp. 91 z r. 1913, čp. 92 z r. 1906; Radniční ul. čp. 33 — r. 1912 nadstavěna patra). Mnohé domy na Masarykově nám. pozměnilo také období mezi světovými válkami (čp. 4 — fasáda s kubistickými prvky projektována r. 1923; čp. 74, 75 — kubizující projekt z r. 1927; čp. 85 — nástavba 2. patra a průčelí podle návrhu z r. 1934; čp. 87 — projekt přestavby z r. 1938; čp. 89 — r. 1922 přestavba s prvky secese a architektonické moderny; čp. 90 — 2. patro z r. 1921; čp. 93 — přestavba r. 1924; čp. 120 — novostavba z r. 1906, r. 1935 přestavěno průčelí; čp. 121 — Baťův obchodní dům z r. 1933; Zámecká ul. čp. 99 — přestavba r. 1931). Hist. předměstí (Horní ul. na severu, Novosady na východě podél Veličky, Motošín na jihozápadě mezi Veličkou a Ludinou) byla rozrušena již v 19. stol. v souvislosti s rozvojem industrializace města (zvl. Horní ul.), hist.-eklektickými vilami na nábřeží Bečvy i na pravobřežní terase (Kropáčova ul. čp. 642 z r. 1908, Teplická ul. čp. 250 z r. 1891), nejvýrazněji pak moderními komunikacemi a sídlišti budovanými od poč. 50. let 20. stol.

Odhlédneme-li od středov. falz (obdarování rajhradského kláštera olomouckým údělným knížetem r. 1169 aj.), objevuje se pojmenování Hranice poprvé bezpečně r. 1222; nejde tu však o sídlo, ale o území (újezd), které tehdy patřilo premonstrátskému klášteru na Hradisku Olomouce. Z dalšího pak vyplývá, že před r. 1276 založili premonstráti na cestě jdoucí Moravskou bránou při přechodu přes dva průtoky Bečvy trhovou ves a přibližně po dvaceti letech (1292) ji rozšířili na město. Současně pův. hospodářskou základnu lokace zdvojnásobili z paděstí na sto lánů. Již r. 1296 zastavili opevněné město vyšehradskému proboštovi Janovi; v závazce se Hranice, představující hospodářsko-správní středisko poměrně rozlehlého panství, ocitly častěji. R. 1398 je obdržel Mikuláš Tunekl, asi od r. 1430 do r. 1470 je měli Cimburkové, po nich krátce Albrecht Kostka z Postupic, od r. 1475 Pernštejnové; ti je r. 1499 získali do dědičného vlastnictví a r. 1547 je prodali Václavu Haugvicovi z Biskupic. R. 1553 koupil panství Jan Kropáč z Nevědomí a Hranice zvolil za svoje sídlo; r. 1572 je získal sňatkem Jan z Kunovic, ten však r. 1579 zemřel a zboží se ujala jeho vdova, původní majitelka Anna Kropáčová z Nevědomí. Ta se sice znova provdala, ale po její smrti r. 1584 zdědil majetek syn z 1. manželství Jan Jetřich z Kunovic. R. 1600 koupil Hranice Zdeněk Žampach z Potnštějna, r. 1609 Karel Pergar z Pergu, r. 1612 Václav Mol z Modřelic; tomu byl hranický majetek po porážce stavovského povstání r. 1621 konfiskován a následujícího roku se dostal do rukou Ditrichštejnů (do r. 1858). Nejstarší znak města Hranic zřejmě obsahoval pouze figuru sv. Štěpána, patrona hradiského kláštera, doprovázenou štítky s moravskou (?) orlicí a českým lvem. Za Cimburků přibyl ještě erb jejich rodu, který byl však z nepochopení nahrazen r. 1629 šachovaným štítkem; tehdy kardinál F. Ditrichštejn doplnil hranický znak dvojicí vinařských nožů. — V letech 1784 až 97 pracovala v Hranicích vrchnostenská manufaktura vyrábějící

fajánsové, od r. 1788 také kameninové stolní nádobí, drobné figury, stojany na hodiny apod. Zboží značně rozdílné kvality znála malovanými iniciálami D. W. (Dietrichstein Wisskirchen), nepravidelně doprovázené posledními dvěma číslicemi letopočtu. Zpravidla bíle polévané výrobky zdobí pestré květy, krajinky nebo žánrové scény. Při výrobě se uplatnili umělci cizího i domácího původu, pracující dříve v Proskově, Holíči, Berlíně; např. modelér Josef Dreyhann, malíři Martin Neumann, Karl Winkler, Antonín Chabella, Martin Pavlák; (lat. Alba Ecclesia, něm. Weisskirchen, Mährisch Weisskirchen).

HRADBY — zřízeny mezi léty 1292—96. Tehdy šlo zřejmě jen o valové opevnění; v následující době snad bylo zlepšováno, nelze si však o něm utvářit žádnou představu. Patrně na jeho místě byly až za Pernštejnů vybudovány ve svahu kolem města dva pásy hradebních zdí vymezujících úzký parkán; pírušovaly je dvě brány (Horní brána zbořena koncem 18., Dolní snad v pol. 19. stol.) a několik „vodních“ branek. Vnitřní zed's parkánem téměř zanikla v novodobé zástavbě, vnější se dochovala po celém obvodu hist. městiště. Je více než 1 m silná, vyzděna z různorodého lomového lícovaného kamene kladeného na maltu; místy dosahuje až do výše přibližně 4 m. Zed' zesilují poloválcové dovnitř otevřené bašty, některé s klíčovými střílnami. Zvl.

Hranice, zámek, půdorys přízemí

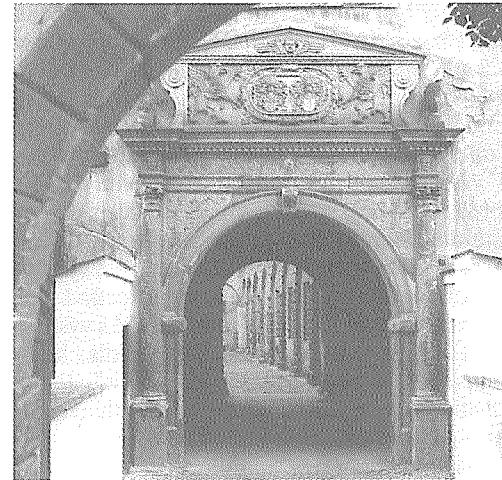
na záp. straně dodržují poměrně pravidelné rozestupy; mají cihlové vysprávky příp. nástavby a zpravidla dosahují výšky sousední hradební zdi; v sz. cípu za zámkem jsou mohutné, na jz. obvodě štíhlnejší. Záp. obvod zdí s baštami byl v letech 1974–75 restaurován. • **ZÁMEK*** — renesanční, vystavěn v době po r. 1553–62 (ztracený letopočet na arkádě a nápis ZDIELANO ZA PANA KROPACZA DE NEWEDOMI P[ÁNA] M[ESTA] HRANICZ). Navázal na středov. tvrz v sz. cípu městště při hradebních zdích; tvrz se poprvé připomíná r. 1398, pak r. 1464 a 1470; údajně před r. 1514 byla přestavěna a po vybudování zámku změněna na pivovar a sýpku; ty koncem r. 1948 vyhořely a r. 1959 byly zbořeny. Dosavadní výklad dějin zámku je značně nejistý a vyžaduje novou analýzu budovy. Při stavbě zabralo její již. křídlo údajně několik parcel s měšťanskými domy. Zdá se, že v návaznosti na pozdně středov. válcovou věž (ta patřila městským hradbám nebo tvrzi?) vznikla nejprve trojkřídlá jednopatrová dispozice, která byla za Zdeňka Žampacha z Potnštejna (do r. 1604?) zvýšena o 2. patro a na severu uzavřena jednopatrovým křídlem s volně průchozím přízemkem. V té době byl také vytěsnán portál vstupního křídla (letopočet 1594 uváděný v literatuře jsem na něm nenašel; není vyloučeno, že byl tento rok omylem uveden podle data na hodinovém cimbálu zámecké věže; ten však zřejmě nemá s Hranicemi nic společného); zda byl jeho štítný nástavec se znakem Václava Mola z Modřelic z doby jeho vzdovství kolem r. 1615 přidán dodatečně, nebo zda byl tehdy přepracován, nelze rozhodnout; portálová římsa i nástavec jsou totiž nepřesnou kopíí místního kameníka z r. 1943 (zn. SOSNA 1943). Stejně tak nelze zatím bezpečně povědět, zda štuk. výzdoba stropů patří rovněž do Žampachovy závěrečné stavební etapy, či zda pochází až

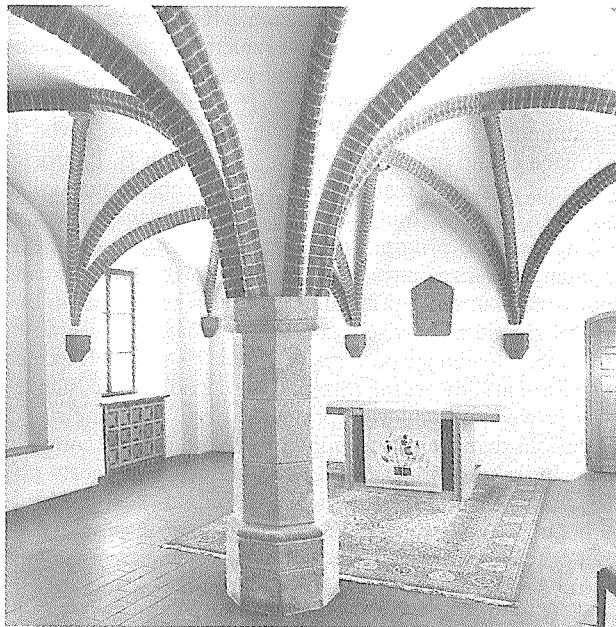
z doby Molova panství na Hranicích; při celkové opravě zámku v letech 1942–44 jeho pův. vzhled asi utrpěl na autentičnosti a tvary dostaly ostře řezaný charakter. Rozsáhlejší stavební práce na zámku někdy po r. 1593 dokládají soubor 22 kamenných reliéfů desek obsahujících erbovní vývod J. Kropáče a jeho manželky. Zmiňuje se o nich B. Paprocký z Hloholy ve svém Zrcadle slavného markrabství moravského; r. 1813 je nakreslil J. H. A. Gallaš zasazené v ohrazení zdi hradebního příkopu; odtud byly v neznámé době odstraněny a pak zničeny. R. 1829 prý byla zbořena věž u sv. nároží zámku; měla průjezdne přízemí a se zámeckou budovou zřejmě nesouvisela (šlo asi o součást Horní brány), neboť neovlivnila její půdorys. V 2. pol. 19. stol. byly zazděny dvorní arkády včetně přízemku sev. křídla a v dalších letech provedeny utilitární úpravy interiéru. — Volně stojící čtyřkřídlá dvoutraktová budova je přisazena k sz. obvodu městských hradebních zdí, na jihu oddělena od města příkopem překlenutým mostem. Již. vstupní křídlo a obě křídla boční jsou dvoupatrová a obepínají značně protáhlý téměř pravidelný obdélník. dvůr; na sev. straně jej uzavírá jednopatrové stavení, vysunuté před sev. čela boč. křídel; to oddělovalo zámek od jeho hospodářského zázemí. Z jz. nároží budovy vystupuje věž, do výše 1. patra zámku válcová, výše polygonální; na střešní korouhvici má letopočet 1604 a iniciály Zd. Žampacha a jeho 2. manželky Kateřiny z Guttenštejna (kopie z r. 1953, originál v hranickém muzeu). Hladké fasády prolomeny obdélníkovými okny, na již. straně s kamennými šambránami a rovnými nadokenními římsami; okno nad průjezdem zdvojené. Vstup do budovy od města po zděném mostě přes příkop; vede ke kamennému portálu s půlkruh. záklenkem, flankovaným korint. sloupy nesoucími římsové kladí. Dřísky sloupů a vlys zdobí reliéf akant.

Hranice, hradební bašta pod zámkem.
Kolem 1500

Hranice, zámek, portál jižního křídla. Před 1604, nástavec 1943, kopie podle originálu snad z doby kolem 1615

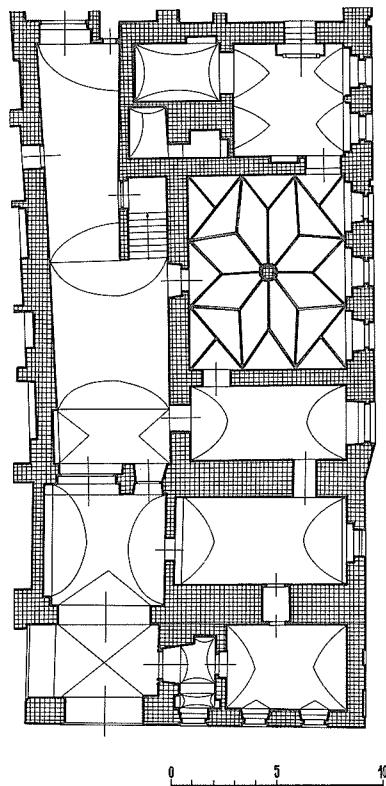
Hranice, radnice,
portál. 1544,
mistr M. B.

Hranice, radnice,
dolní sín. 1528

rozviliny, další články vejcovec, perlovec a zubořez; ve cvíklech reliéf. ornamentalizované hermovky, ve vlysu lidské tváře. Na vyložené římse flankují piniové šíšky štírový nástavec s okřídlenou hlavičkou; ve vpadlé výplni drží dvojice reliéf. gryfů desku se znakem V. Mola z Modřelic a s dalším prázdným štítkem. Za portálem prujezd do dvora, zaklenutý valeně s výsečemi; ve vrcholu klenby štuk. zrcadlo členěné kazetami. Již. křídlo a obě boční obíhají v nádvoří půlkruh. arkády, dnes zazděné (v zazdívkách prostá obdéln. okna); v přízemí i v 1. patře spočívají na hranolových, na vnějšku bosovaných pilířích (mezi nimi v 1. patře parapetní deska a uprostřed intervalu hranol. postament); 2. patro má arkády na tosk. sloupech s hranol. postamenty a parapetní desku (římsu). Sev. křídlo mělo v přízemí jakousi otevřenou pilířovou halu. V patře sloupová arkáda podobná arkádám 2. patra tří křídel; dříky sloupů navíc zdobí reliéf. akant. úponky a hlavice doplňuje akant a perlovec. Chodby v přízemí zaklenuty valeně s dotykajícími se výsečemi; hrany výsečí vytaženy do hřebíneků, které v jedné světnici záp. křídla vytvářejí jednoduchou síť. V sev. křídle křížové klenby mezi pasy zakotvenými do pilířů. Záp. od prujezdu a přibližně v ose vých. křídla zalamaná schodiště do pater. Ochoz 1. patra zaklenut valeně s dotykajícími se výsečemi; místa křížení jejich hran, vytažených do hřebíneků, překryta reliéf. lví hlavou uprostřed plochého štuk. ornamentu. Světnice zaklenuty valeně s výsečemi. Prostory již. křídla a síně vých. a záp. křídla, které k nim přiléhají, jsou výtvarně akcentovány. Nejbohatěji je vyzdobena klenba světnice nad prujezdem; hrany lunet tam překrývají štuk. pásy se lvími hlavami, pásy člení také plochu klenby a v jejím vrcholu tvoří rámey zrcadel vyplněných

rozetami a okřídlenými hlavičkami. Na klenbách dalších místností štuk. pásy a zrcadlové rámy s vejcovcem a ploché, jakoby vybíjené ornamenty. 2. patro má rovné stropy, ve světnicích rovný podhled na fabionech vyznačených římsami. — Zařízení: Ve zdi před zámkem druhotně zasazený renes. kamenné desky; pocházejí ze zbořených městských bran a obsahují reliéf. znaky Jana Kropáče z Nevědomí a jeho manželky Veroniky z Leskovce, Jana z Kunovic a jeho manželky Anny Kropáčové z Nevědomí. Ve světnici nad prujezdem klasicistní válcová kamna z pálené biele polévané hlíny, ve věžní lucerně hodinový cimbál (původem z Bojkovic?) s reliéf. rodovým znakem (stuha?) a nápisem ve vlysu: UROZENI P. PAN MYCHAELE TELEKESSI Z DABRAHU A NA LEDNYCY LETA 1594. • RADNICE (Masarykovo nám. čp. 71) — nárožní jednopatrová budova s věží, jejíž stavební etapy nelze po radikální přestavbě r. 1869, dále po úpravách na poč. 40. let 20. stol. a po r. 1945 bezpečně rozlišit. Mínění literatury, že šlo původně o měšťanský dům darovaný r. 1544 městu, vychází zřejmě z mylného výkladu nápisu na portálu. Zdá se, že hist. jádro radnice představuje část za věží při Radniční ul. se síní obdéln. půdorysu v přízemí, zaklenutou žebrovou hvězdicí do středního polyg. pilíře.* Klínová zebra s výzlabkem, sestavená z cihlových tvárnic (za opravy ve 40. letech 20. stol. ponechána v režném stavu), se protínají v drobných kruh. kamenných svornících a hladce zabíhají do zdi. Na římse kamenného pilíře vyryt letopočet 1528. K tomuto jádru přibylo nejprve dvoupatrové stavení s arkýřovými vízkami na nárožích, obrácené dvouosým průčelím do náměstí. Jeho vznik datuje portál,* který byl pův. v patře a nyní je druhotně zasazen v podloubí. Obdéln. otvor má kamenné ostění

zdobené ve vpadlé výplni reliéf. ornamentem přerušeným drobnými obdélníky zrcadly s letopočtem 1544 a iniciálami MB (signatura kamenníka?); v nadpraží dvojice gryfů zrcadlově obrácených k výplni s reliéf. polopostavou měšťana, identifikovaného rytým jménem Skrzitek (hranický purkmistr) a štítkem s krejčovskými nůžkami. Na bocích supraporty pod šikmo seseknutou římsou drobné reliéf. figury zbrojnošů, uprostřed čtvercové zrcadlo s rytým nápisem (Verbum domini manet in aeternum. Letha 1544), po stranách štítky s rodovým znakem Pernštejnů a města Hranic obepljaté valenovým věncem. Snad r. 1571 byla na nároží budovy vy stavěna hranol. věž; její východ. zed' spočívá na masivní, mírně hrotitě valené klenbě přízemní světnice obdéln. půdorysu. Věž završuje útvar s obydlím věžného; v uskočení ochoz s dřevěným balustrovým parapetem; střešní helma s lucernou z r. 1869 má v korouhvici (kopie původní?) letopočet 1571. Před věží bylo položeno podloubí a na něm vystavěna otevřená lodžie. V letech 1652 a 1738 prý došlo k dalším úpravám radnice, na stavbě je však nelze identifikovat. Výsledkem radikální přestavby r. 1869 byl dnešní vzhled budovy s hist.-eklektickými fasádami. — Zařízení: Ve věžní lucerně zavěšeny dva hodinové cimbály: menší má na pláštích odlitek hranické pečeti a vlys s nápisem LETA 1571 ZA

Hranice, radnice, půdorys přízemí

Hranice, Červenkovů dům. Sgrafita 1583

PVRGMISTRV IANA OVESNEHO, IANA HORACKA . . . ; větší cimbál s nápis. vlysem stejného charakteru patrně z téže doby. • MĚŠŤANSKÉ DOMY — renesanční z 2. pol. 16. stol., s podstatnými úpravami a přestavbami zvl. koncem 19. stol. Na Masarykově nám. si některé uchovaly trojtraktové členění s dolní síní a průjezdem do dvora (čp. 4, 6, 16) nebo pouze s tunelem (čp. 7, 8) a původní valené klenby s výsečemi; jejich hrany vybíhají do hřebíneků. Dům čp. 20, zv. čaputovský, má podloubí otevřené arkádami na hranol. pilířích; odtud vstup do domu kameným portálem dat. r. 1583; v nadpražním vlysu nápis: AN(N)O DO(MINI) 1583 EDIFICAVIT DOMUM ISTAM ANDREAS CZAPUTTA DE ZYWIEC IN BENE-DYCCYONE. Otvor s půlkruh. záklenkem flankují přízední polopilíře nesoucí římsový vlys; dříky pilířů zdobí reliéf. úponky vinné révy. Na Czaputtův dům navazují další pozdně renes. domy s podloubím v Radniční ul. čp. 21 až 32; jsou troj- nebo dvoutraktové a celou jejich hloubkou probíhá tunel do dvora. Podloubí se dochovalo také v domech s renes. jádrem na sudé straně v Zámecké ul. i v přilehlém domě na Perštejnském nám. čp. 107. Podloubí jsou zaklenuta valeně s výsečemi; do ulice se otevírají půlkruh. oblouky různého rozponu a nestejně výšky. Za stavebních úprav byly v 80. letech 20. stol. nově otevřeny hrotitě obroukly podloubí některých měšťanských domů na Masarykově nám. (čp. 88, 92, 93, 94). Přízemní stavení čp. 265 ve Hřbitovní ul. 2 koupil r. 1574 malíř Jan Červenka Turnovský a předpokládá se, že r. 1583 vyzdobil jeho průčelí sgrafity. Dochovalo se jejich torzo (moderně restaurováno) představující podstřešní akant. vlys. části iluzívních pilastrů, rolverkové kartuše a okenní šambránu s hlavou krále a letopočtem 1583. • FARA (čp. 38, Školní nám. 1) — jednopatrová s renes. jádrem; údajně mezi r. 1773—82 ji přestavěl Jakub Antonín Slováček; úpravy r. 1837 a po r. 1858. — Zařízení: Portréty olom. biskupa Maximiliána Hamiltona (v úřadě 1761—76) a hranického rodáka kanovníka Ignáce Sukupa (†1799); kopii raně bar. ideálního portrétu raj-

Hranice, kostel Stětí sv. Jana Křtitele. 1754—63, F. A. Grimm

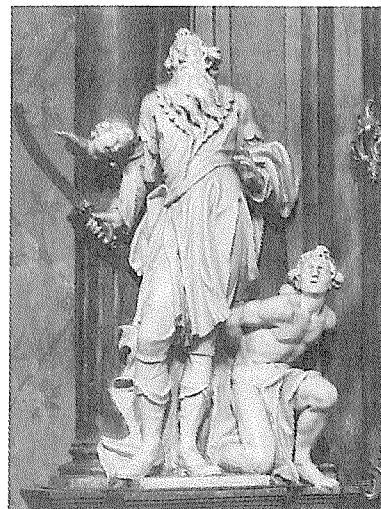
Hranice, kostel Stětí sv. Jana Křtitele. Hlavní oltář. 1763

hradského benediktýna Jurika zhotovil po r. 1800 hranický malíř Matyáš Navrátil (originál byl tehdy v klášteře v Rajhradě, o. Brno-venkov); dva anonymní portréty patrně hranických farářů z 1. pol. 19. stol. • **KOSTEL STĚТИ SV. JANA KŘTITELE*** (Masarykovo nám.) — vystavěl r. 1754 (zákl. kámen) — 1763 (r. 1764 vysvěcen) J. A. Slováček podle projektu Františka Antonína Grimma patrně z r. 1751. — Jednotná podélná jednolodní stavba, zbudovaná podél osy jih-sever, s odsazeným půlkruh. ukončeným kněžištěm; k němu přiléhají po stranách čtyřboké útvary kaple a sakristie s oratořemi v patře a s lodí obdél. půdorysu s uťatými rohy, ukončenou projmutě odsazeným vstupním útvarem; nad ním se zvedá hranol. zvonicě. Fasády člení obdél. vpadlé výplně, vstupní útvar velký pilastrový řád; ten dosahuje k vysoce plastickému podstřešnímu římsovému kladí, které obíhá celou stavbu. Zdi kněžiště a lodi proloženy hladkými okny se segment. záklenkem, sev. průčelí vstupního útvaru, završeného štítem s ditrichštejnským znakem, obdél. oknem v edikulovém rámu. Ve zvonici okna s půlkruh. záklenkem, plochou šambránou s uchy a podloženým klenákem s úsekem segment. nadokenní římsy. Hl. vstup do kostela v ose sev. průčelí konvexně vypjatým portálem se segment. frontonem; boč. vstupy v projmutých sev. nárožích lodi. Kněžiště zaklenuto nízkou kopulí na pendan-

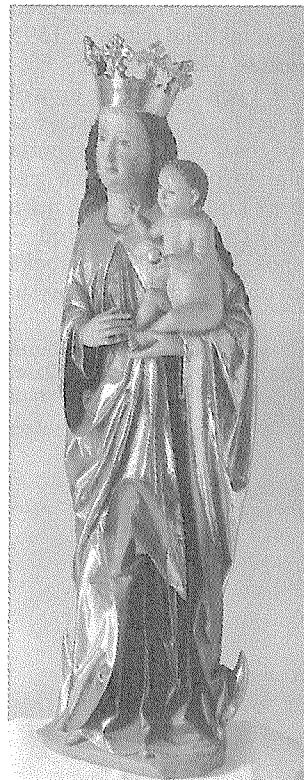
tivech a konchou, prostory boč. útvarů mají pruské klenby, v lodi placky mezi pasy a sférická čela. Klenební patky dosedají na průběžné římsové kladí, nesené v kněžišti podloženými pilastry s kompozitními hlavicemi, v lodi na mohutné přízední pilíře překryté nárožními pilasty; pilíře vytvářejí oltářní výklenky završené krátkými úseky přičně valené klenby. Vstupní útvar zabírá hod. kruchta podklenutá plac-kami; její čelo, r. 1850 rozšířené do lodi, spočívá na dvou hranol. pilířích. — Zařízení: jednotné, převážně z 60. let. 18. stol.;* podfleli se na něm sochař František Ondřej Hirnle, Jan Adam Nesmann, Václav Böhm, řezbář a štukatér František Galláš (podle svědectví jeho syna J. H. A. Galláše je jeho dílem téměř všechna štuk. ornam. výzdoba včetně křtitelnice a varhan), malíř Josef Stern, Josef František Pilz a Johann Nepomuk Steiner — Hl. oltář se skládá z menzy se skříňovým tabernáklem (na bocích adorující andělé) a ze zděného sloupového retabula. Jeho architektura vznikla r. 1763; uprostřed retabula monumentální obraz Stětí sv. Jana Křtitele od J. Sterna, podle Gr. Wolného z r. 1762; autorem štuk. výzdoby je F. O. Hirnle; u paty sloupů sochy sv. Petra a Pavla a dvou infolovaných světců bez atributů, v nástavci Bůh Otec trůnící v oblacích s adoranty a andělkami, nad ním svatozár s holubicí obklopenou hlavičkami andělků na obláčcích. V lodi dvě dvojice zdě-

ných protějškových oltářů se štuk. sochařskou výzdobou. Plastiky 1. oltářní dvojice vytvořil *J. A. Nesmann*; na oltáři Přibuzenstva Kristova hl. obraz Madony s dítětem a sv. Annou od *J. F. Pilze*, v nástavci kasulový obraz sv. Jiří od téhož autora, u paty sloupů sochy sv. Josefa a Jáchyma, v nástavci sv. Barbory a Veroniky; na oltáři sv. Josefa hl. obraz světcovy smrti, v nástavci kasulový obraz archanděla Michaela, oba od *J. Stern*, sochy u paty sloupů sv. Jana Ev. a Ondřeje, v nástavci sv. Tekly a Kateřiny. Tvarově blízkou 2. dvojici oltářů z let 1772–73 zdobí plastiky od *V. Böhma* a obrazy od *J. N. Steinera*: na oltáři Utrpení Kristova hl. obraz Krista na Olivové hoře, v nástavci kasulový obraz krále Davida, u paty sloupů sousoší Abraháma se synem Izákem a figura Mojžíše, v nástavci andělci a dekor. vázy; na oltáři sv. Jana Nep. hl. obraz Zpověď královny Žofie, kasulový obraz v nástavci znázorňuje sv. Kateřinu Sienorskou, u paty sloupů sochy sv. Karla Bor. a Floriána, v nástavci andělci a dekor. vázy. V boč. kapli drobný baldachýnový oltář Bolesné P. Marie: na pozadí štuk. drapérie (*F. Gallas*) je zasazen obraz Piety s donátory. Podle pamětního nápisu dal obraz r. 1658 namalovat Bohuslav Norbert Šmerhovský z Lidkovic, držitel svobodného dvora u Hranic. K pův. vybavení chrámu náleží také přízední kazatelna s okřídlenými hlavičkami a s andělkem na stříšce, nesoucím symbol víry, dále protějškově řešený útvar křtitelnice s andělkem na stříšce, nesoucím symbol naděje, (obojí od *J. A. Nesmanna*), a s obrazem Kristova křtu od *J. N. Steinera* pod baldachýnem. Varhany zhotovil r. 1767 *Jan Výmola*; skládají se z pozitivu zasazeného v parapetu hud. kruchty a z monumentálního dvoudílného prospektu obestupujícího okno. Obě části opticky spojuje poloplastický znak Hranic nad okenním záklenkem; skříň zdobí dekor. vázy a pro-

Hranice, kostel Stětí sv. Jana Křtitele.
Abrahám a Izák. 1772–73,
V. Böhm

řezávaný akant. Volně umístěna pozdně got. dřevořezba Madony s dítětem* z doby kolem r. 1500, pocházející údajně z hranického hřbitovního kostela; obraz sv. Šebestiána, přenesený z oltáře zrušené kaple téhož světce v Hranicích, namaloval podle archivních dokladů r. 1679 místní malíř *Mikuláš Franta*. Ve věži zavěšeny dva zvony: velký s reliéfy Malé Kalvárie a Kristovy hlavy a s nápis. vlysem, dat. r. 1499 a nedatovaný menší zvon s nápis. vlysem (modlitba); ten ulil olomoucký zvončák *Václav* (WENCESLAWS DE OLOMVCZ) přibližně současně s anonymním velkým zvonom. Zvonek v sanktuariu s reliéfem sv. Floriána a s nápis. vlysem ulil *František Mikuláš Stanke* v Olomouci r. 1829. • **KOSTEL CÍRKVE ČESKOBRATRSKE EV.** (Šromotovo nám.) — Pův. stavba snad z 1. pol. 16. stol. sloužila do r. 1622 Jednotě bratrské. R. 1626 rozbořena, v letech 1668–69 vybudována na jejích základech kaple sv. Šebestiána s dřevěným stropem, který vymaloval *Mikuláš Franta*. R. 1786 kaple zrušena, zbořeno kněžiště a lod' přeměněna na skladistiště soli; r. 1923 vrácena českobratrské církvi a renovována do dnešní podoby. — Volně stojící budova obdélníkového půdorysu zbudována podél sv.-jz. osy, s hladkou fasádou prolomenou půlkruh. okny; odstupněný sv. štít člení pilastery a kordonové rímsy; kasetový strop. • **MĚSTSKÝ HŘBITOV** (Hřbitovní ul.) — pův. bratrský, založen r. 1559, r. 1568 rozšířen; r. 1615 na něj navázal nový městský hřbitov.

Hranice, kostel
Stětí sv. Jana Křtitele,
Madona.
Kolem 1500

tov (původní u kostela na nynějším Školním nám.) a ten r. 1869 znova zvětšen. Smuteční obřadní síň z let 1985–86 navrhl *Miloslav Kadeřábek*. — Náhrobek rodiny Petschnerovy (č. 197) s klasicistní litinovou alegorií Víry z 80. let 19. stol.; náhrobek (č. 70) Josefa Heřmana Agapita Gallaše (1756–1840) s bronz. bustou obrozeneckého básníka, spisovatele a autora prvních česky psaných dějin umění na Moravě (Zbor umělosti moravské, rukopis z r. 1813). Autorem busty z r. 1946 je *Vladimír Navrátil*. • **ŽIDOVSKÝ HŘBITOV** (Zborovská ul.) — založen poč. 17. stol. (v Hranicích se 1. dům dostal do židovských rukou r. 1611), nejstarší náhrobky (kamenné stély bez výzdoby) však pocházejí až z 1. pol. 19. stol. Mezi nimi je také dvojice klasicistních litinových pomníků z pol. 19. stol. • **MARIÁNSKÝ SLOUP** (Masarykovo nám.) — zhotovil r. 1839 náhradou za původní hranický kameník *Baltazar Leopold Piskoř* podle návrhu svého bratra *Antonína Piskoře*. Na vrcholu pův. socha Immaculaty z r. 1729. • **SOCHY:** sv. Jan Nep. (ul. 1. máje) — dat. r. 1720; Bolestná P. Marie (Hřbitovní ul.) — dat. r. 1732, na trojbokém volut. podstavci s reliéfy sv. Jana Nep., Antonína Pad. a Josefa; sv. Anna (Masarykovo nám.) — zn. *Josef Břenek* 1872. • **POMNÍK M. J. HUSA** (sady Čs. Legií) — z r. 1923, zn. *J[ulius] Pelikán*. • **KŘÍŽ** (ul. 1. máje) — dat. r. 1832, s poloplastickým korpusem Krista a s reliéfy Bolestné P. Marie, sv. Josefa a Jana Křtitele na podstavci. • **HŘBITOVNÍ KOSTEL NAROZENÍ P. MARIE** zv. **KOSTELÍČEK** (na úpatí Hluzovského kopce asi 2 km vých. od středu města) — pozdně gotický z doby před r. 1492; pův. plochostropou stavbu zaklenul patrně r. 1595 snad místní stavitel *Martin František Vlach*; současně částečně zazdil původní hrotitá okna a jejich zákleneck upravil do půlkruhu, vestavěl hudební kruchtu. R. 1781 přistavěna sakristie s oratoří; z té doby pochází rovněž supraporta hlavního a ostění bočního portálu; novogotická okna a oratoř (nebo jen její strop) z let oprav kostela 1841–46 nebo 1868–69. — Orientovaná podélná jednolodní stavba s odsazeným pětibokým kněžištěm, k jehož sev. zdi přilehá čtyřboká sakristie s oratoří v patře, a s lodí obdélníkového půdorysu.

Hranice, městský hřbitov, busta na náhrobku J. H. A. Gallaše. 1946, V. Navrátil

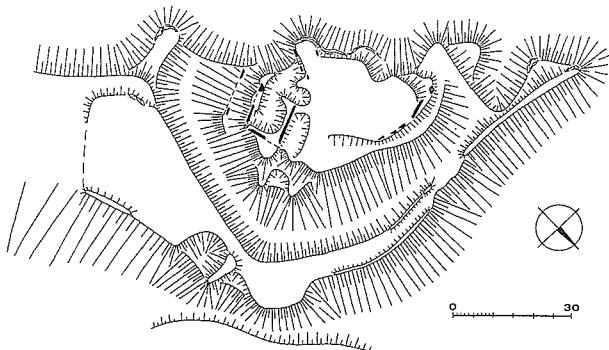

Kněžiště i lodě opatřeny opěrnými pilíři s pultovou stříškou, na nárožích lodi postavenými nakoso. V hladkých fasádách okna s lomeným záklenkem, ve vých. zdi kněžiště kruh. okno s rozevřenou špaletou; v jeho zazdívce druhotně osazen reliéf. kříž s letopočtem 1595 (MDXCV). V západ. štíťe lodi nika chráněná stříškou na volut. krakorcích. Hl. vstup do kostela v ose západ. průčelí kamenným portálem s půlkruh. nástavcem; v jeho dodatečně upraveném štíťe kartuš s mariánským monogramem a letopočtem 1781. Boč. vstup v již. zdi lodi. Kněžiště zaklenuto valeně s výsečemi a lunetovým závěrem, v sakristii příčně valená klenba, oratoř plochostropá. Zděným půlkruh. vítězným obloukem se kněžiště otevřá do lodi, zaklenuté valeně s výsečemi. Hrany lunet vytaženy do hřebínek, klenební výběhy dosedají na římsové patky. Na ploše klenby v kněžišti kruhový, v lodi obdéln. rám tvořený vysoko plastickým oblounem, lemovaným v lodi výžlabky a štíhlými pruty. Plochu zrcadel člení střídavě obdélníkové a ovál. vpadlé výplně, ve cviklech reliéf. rozety. Západ. část lodi vyplňuje hud. kruchta, podklenutá valeně s výsečemi (hrany vytaženy do hřebínek); její čelo nesou hranol. pilíře. — Zařízení: Hl. oltář se zděným klasicistním sloupovým retabulem patrně z doby kolem r. 1781 (r. 1815 se mluví o obnově hl. oltáře); v něm snad pův. obraz Narození P. Marie; r. 1802 jej přemaloval *L. Scheidl*. Při severní lodi rokok. retabul. oltář sv. Antonína Pad. s pův. obrazem Vranovské P. Marie v nástavci; na bocích dřevořezby andělů hrajících na gambu a citeru. Na protější straně oltář Všech svatých z 80. let 17. stol. se sloupovým retabulem; má prolamovaná boltcová křídla a obdobný kruh. rám v nástavci. Původní dekor doplněn v pol. 18. stol. andělky s páskovým ornamentem; patrně z téže doby také obrazy Všech svatých a sv. Ondřeje. U hl. vstupu do kostela kamenný sloupek na almužnu, dat. r. 1689. V krovu při západ. štítu lodi zavěšen zvon z r. 1501 s nápis. vlysem: S. MARIA MATER ANNO DOMINI MILLES(IMO) CCCCC PRIMO. — Kostel obklopuje hřbitov uzavřený zdí s pozdně renes. bránou. Při vnitřním obvodu ohradní zdi hranol. kaple křížové cesty s architektonickým detailem bar. tvarů; původní kaple vysvěce-

Hranice, hřbitov u Kostelíčka, náhrobek A. Kunze († 1910). F. Úprka

ny r. 1739, upraveny r. 1868–69. U zdi také volně stojí kaple sv. Antonína Pad., připomínaná již r. 1658; opravena r. 1824 (letopočet na průčelí). Hl. kříž z pozdního 18. stol. s plastickým korpusem Krista a se sochami P. Marie a sv. Jana Ev. na bocích. Pomníky na hrobech: Antonína

Hranice, hrad Svřcov, situace

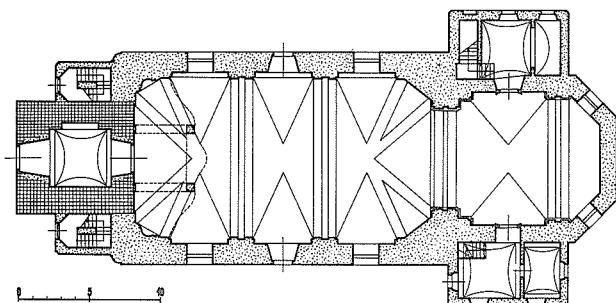
Kunze († 1910), s bronz. portrétní plaketou zemřelého a monumentální kamennou figurou truchlící ženy zn. F[ran]ta ÚPRKA; Václava Jonáše († 1925), se sochou atleta zn. [Julius] PELIKÁN; rodiny Vinařovy (po r. 1940), s bronz. sochou P. Marie zn. LAD[ISLA]V VLODEK, AKAD. SOCHAŘ. • **HRAD SVŘCOV** (asi 2 km jv. od středu města) – vybudován patrně ve 14. stol., zanikl snad za husitských bouří; v jediné písemné zmínce se r. 1548 uvádí jako pustý. Amatérskými výkopami v letech 1926–28 byla získána kovová industrie a zlomky keramických nádob ze 14.–15. stol. – Hradní areál leží na skalnaté výspě příkře spadající k pravému břehu Bečvy. Z terénu jej vyděluje příkop a val, obloukem vypjatý proti mělkému sedlu na severovýchodě. Na nepravidelně ovál. území vnitřního hradu nepatrné zbytky kamenného zdíva obytné budovy; další fragmenty nad svahem patřily patrně ohrazené pozorovatelni. Hrad byl přístupný od jihovýchodu přes nevelké, dnes již značně nevýrazné předhradí. • **MUZEUM** (expoziční sál Okresního vlastivědného muzea v Přerově) – založeno r. 1905. Z místních sbírek i jiných zdrojů vybudována r. 1974 expozice Fajáns a kamenina, prezentující vedle výrobků hranické manufaktury převážně užitkovou keramiku moravského původu od 17. (habáni) do 19. stol. (Bystřice pod Hostýnem, Kelč, Kopřivnice, Olomučany, Rajnochovice, Vranov, Vsetín) i některé české dílny 19. stol. (Dalovice, Klenčí, Praha, Stará Role). Bezprostředně s Hranicemi jsou svázány hist. jednotliviny (kamenný městský znak z r. 1561, praporec ze zámecké věže z r. 1604) a obrazy s motivy města a okolí z 19. a 1. pol. 20. stol., většinou od místních malířů; početně zastoupen Jan Pinkava, od r. 1873 profesor kreslení v Hranicích.

302.1 Místní část DRAHOTUŠE

Městečko lokačního typu s dominantní ulicí v široké údolní nivě řeky Bečvy. Nepravidelné parkově upravené náměstí s kostelem uprostřed obestupují podélne řazené, většinou jednopatrové, novodobě upravené domy vesnického charakteru. Mezi nimi výjimečný dům městského typu (čp. 3) z 3. čtvrt. 19. stol., zdobený na průčelí lípaným dekorem. Pův. zástavba při průběžné komunikaci se skládala z řadových přízemních domů s půdním polopatrem, dnes převážně upravených, přestavěných nebo nahrazených novostavbami rodinných domů; jimi hist. zástavba na vých. okraji obce srostla s předměstím Hranic. Sev. obvod Drahotuš zaujímá ochoz z Novosadů s přízemními chalupami, nad nimiž jsou při místních komunikacích volně seskupeny moderní patrové rodinné domy.

Drahotuše zřejmě vznikly jako tržní středisko panství pod stejným názvem, který bývá umisťován na návsi na levém břehu Bečvy (bez nálezu); správnější bývá ztotožňován se zříceninou na katastru Podhoří (viz Lipník nad Bečvou), sz. od městečka. Původně náležely místní šlechtě, r. 1371 je získal moravský markrabě Jan Jindřich a po několika změnách majitelů se r. 1476 dostaly Drahotuše do rukou pánu z Pernštejna; ti je natrvalo připojili k hranickému panství. R. 1353 se Drahotuše poprvé nazývají městečkem; podle pečeti z r. 1612 měly ve znaku polovinu orlice a hranol. věž, rozmístěné na štípeném štítě. Kardinál Ditrichštejn doplnil znak r. 1629 svým rodovým erbem. Požár r. 1530 zničil celé osídlení i s kostelem, v letech 1633, 1715, 1726, 1790, 1847, 1884 vyhořel střed obce. V pol. 19. stol. Drahotuše poklesly na ves; (něm. Drahotusch).

KOSTEL SV. VAVŘINCE – zbudoval stavitele Josef Goerig údajně podle projektu místního kněze Ondřeje Kellnera v letech 1784–87 (vysvěcen r. 1810) na místě staršího (s plochostropou lodí), k němuž prý byla r. 1535 přistavěna dnešní věž, zvýšená r. 1754 o zvonnicové patro. – Přiblížně orientovaná podélná jednolodní stavba s mírně odsazeným trojboce ukončeným kněžištěm, k němuž na bocích přilehají čtyřboké útvary kaple a sakristie s oratořemi v patře, a s lodí obdéln. půdorysu se zaoblenými rohy, k níž se v ose západního průčelí přimyká hranol. věž. Fasády člení rámující lizény (věž hladká s kordonovými rímsami); ve vpadlých výplních prolomena okna se segment. záklenkem. Hl. vstup do kostela podvěžím zaklenutým plackou (další v boční lodi). Kněžiště zaklenuto valeně s výsečemi mezi pasy

Drahotuše, kostel sv. Vavřince

a lunetovým závěrem, kaple a sakristie mají placky, oratoře jsou plochostropé. Loď zaklenuta valeně s výsečemi mezi pasy a lunetovými čely. Pasy dosedají na přízední polopilíře završené úsekky římsového kladí, nesenými zdvojenými pilastry s volut. hlavicemi doplněnými rokajovým dekorem. V záp. části lodi je do prostoru vyložená hud. kruchta podepřená dvěma hranol. pilíři a podklenutá plackami mezi pasy. — Zařízení jednotné z doby vzniku stavby, na něm se podíleli sochaři *Jan Felix Ležatka* a *Jindřich Föderle*, se staršími relikty (zvony) a nevýznamnými doplňky. — Hl. oltář se zděným monumentálním sloupovým retabulem z let 1786–87 (*J. F. Ležatka, J. Föderle*); v něm zasazen obraz umučení duchovního patrona kostela (19. stol.), po bocích u paty sloupů pův. štuk. figury sv. Petra a Pavla, v nástavci sv. Trojice s adoranty a okřídlenými hlavičkami andělků v oblacích. V čele lodi dvojice protějškových zděných retabul. oltářů; na nich se z pův. výzdoby dochovaly pouze dřevořezby adorantů v nástavci. Obraz sv. Valentina uzdravujícího nemocné zn. A[nn]o D[omini] 1854 *Ant[on]i v[on] Wörndt*. Přízední kazatelna (*J. F. Ležatka, 1787*) se zděným řečništěm (s použitím mramoru), štuk. a dřevěným balda-chýmem; po bocích řečniště reliéfy dvou evangelistů bez atributů. Autorský shodný protějškové řešený útvár křtitelnice* z téže doby se štuk. sousoším Kristova křtu a s reliéfy měšťanské dvojice; muž nese na rukou nemluvně, naproti stojící žena. Ve věži zavěšeny zvony: velký*, s reliéfy Malé Kalvárie a Madony s dítětem, znakem a otiskem pečeťidla městečka Drahotuš, s ornam. a nápis. vlysem, ulil *Albrecht Steiner* (zn. iniciałami AS) r. 1585; menší, s reliéfem Malé Kalvárie, se znakem Drahotuš a s nápis. vlysem, ulil *Zachariáš Milner* v Olomouci r. 1607. Hodinový cimbál s nápis. vlysem ulil *Leopold František Stanke* v Olomouci r. 1833. • **HŘBITOVNÍ KAPLE SV. ANNY** — z r. 1732 (vysvěcena r. 1734). — Jednotná orientovaná podélná jednolodní stavba skládající se z lodi kruh. půdorysu, k níž přiléhají pravouhlé útvary kněžiště (se čtyřbokou sakristií na sev. straně) a hud. kruchty. V hladkém plášti prolomena okna s půlkruhem, záklenkem. Hl. vstup do kaple v ose záp. průčelí, boční na již. zdi lodi. Centrální část zaklenuta kopulí; její patku vyznačuje římsa nesená podloženými pilastry s kompozitními hlavicemi a úsekky římsového kladí. Přilehlé útvary zaklenuty klášterní klenbou. — Zařízení obsahuje přízední oltářní retabulum z 2. čtvrt. 18. stol. s novodobým obrazem a pův. sochařskou výzdobou: dřevořezby sv. Zachariáše a Alžběty u paty sloupů a Boha Otce trůnícího v oblacích s okřídlenými hlavičkami, andělků a adoranty v nástavci.

• **SOCHY:** sv. Jan Nep. (na náměstí) — dat. v chronogramu na podstavci (nepřesná kopie původního) r. 1730; sv. Florián (tamtéž) — dat. v chronogramu r. 1800; Immaculata (tamtéž) — dat. r. 1817 — volná skulptura na sloupu. • **KRÍŽ** (tamtéž) — dat. r. 1817, s plastickým korpusem Krista.

302.2 Místní část LHOTKA

Ves hromadného typu v hlubokém, mírně svažitém údolí, jímž vých. výběžky Oderských vrchů příkře spadají do Moravské brány. Řídká, zčásti nově upravená a doplněná zástavba, tvořená dvorce, chalupami a rodinnými domy, je volně soustředěna při místní komunikaci sledující Veličku.

Lhotka se poprvé připomíná r. 1371, kdy náležela k drahotušskému panství; s ním byla trvale spojena i nadále; (Lhotka u Hranic). **ZVONICE** (ve vsi) — z 1. pol. 19. stol. — Drobná čtyřboká dřevěná stavba, z jejíž sedlové střechy vyrůstá dvojice trámů krytá kuželovou stříškou. Pod ní zavěšen zvon s reliéfy sv. Pavla, Donáta a Jana Nep., s ornam. nápis. vlysem; ulil jej *Wolfgang Adam Straub* asi v pol. 19. stol.

302.3 Místní část OLŠOVEC

Ves řadového typu s návsí na mírném svahu pod vých. výběžky Oderských vrchů. Různorodou zástavbu tvoří převážně přízemní obydli s půdním polopatrem, zčásti novodobě upraveným.

Olšovec, připomínaný poprvé až r. 1548, náležel do zrušení patri moniální správy k hranickému panství; (něm. Olspitz).

ZVONICE (ve vsi) — z 1. pol. 18. stol. (?). — Věžová hranol. mírně kónická stavba se zkosenými rohy, završená polyg. lucernou. V ní zavěšen zvon dat. r. 1732.

Lit.: V. Richter, Několik plánů z Hranic. ČSPS 60, 1952, s. 81–96. — V. Burian, Dílo olomouckého zvonaře Zachariáše Milnera (z let 1593–1608). ZVÚO 1965, č. 121, s. 16 — B. Indra, K renesančnímu stavitelství na severovýchodní Moravě a ve Slezsku. ČSM-B 15, 1966, s. 142–144. — R. Hrbková, *Hranická keramika*. Katalog výstavy. Olomouc 1968. — L. Hosák-B. Indra-M. Jašková, *Hranice. Dějiny města I*. Hranice 1969. — J. Dostál, Barokní kameník J. F. Ležatka a jeho práce v Ríkovicích a Drahotuších. *Minulost Přerovska* 7, 1971, s. 36–37. — B. Indra, Zvonařská dílna v Hranicích v 16. stol. VVM 25, 1973, s. 295–296. — Týž, Malířské dílny v Novém Jičíně v 17. a 18. století. VSONJ 20, 1977, s. 33–35. — J. Kroupa, *František Antonín Grimm, architekt 18. století*. Katalog výstavy. Kroměříž 1982, s. 25, 35. — L. Mlčák, Malířské dílo Františka Pilze. SPPSK 5, 1982, s. 249. — Týž, Renesanční zvon Albrechta Steinera v Drahotuších. SPPSK 5, 1982, s. 249–252. — M. Plaček, Povrchový průzkum hradu Svrčova. PV 1984, s. 63–64.

Drahotuše,
kostel sv. Vavřince,
křtitelnice, detail.
Asi 1787,
J. F. Ležatka

